

PER PETTERSON

Kielzog

Vertaald uit het Noors door
Paula Stevens

COLIBRI-BIBLIOTHEEK

Derde druk

Oorspronkelijke titel *I kjølvannet*, verschenen bij
Forlaget Oktober

Oorspronkelijke tekst © Forlaget Oktober a/s, 2001
Eerste Nederlandstalige uitgave © Paula Stevens en
De Geus BV, Breda 2002

Deze uitgave van World Editions kwam tot stand in
samenwerking met De Geus BV, 2015

Omslagontwerp Multitude

Omslagillustratie © Millennium/Hollandse Hoogte

ISBN 978 94 6237 142 2

NUR 302

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op
welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van World Editions BV, Breda, Nederland.
Telefoon: 076 523 3533. Internet: www.worldeditions.org.

Er was iets met een gezicht. Ik had het nooit eerder gezien, maar ik herkende het, en als ik er nu aan terugdenk, is dat akelig. Iemand gaf me een glas gin. Ik had al genoeg gehad, ik zie mijn hand rond het glas, het glas is tjokvol, verder herinner ik me niks meer behalve dat gezicht, en nu sta ik met mijn voorhoofd tegen de ruit in de deur van deze boekwinkel en ik schop tegen de deur. Ze moeten me binnenlaten. Ik weet niet hoelang ik hier al sta. Ik ben van de wereld geweest en nu ben ik terug, en ik voel me niet goed. Waarom doet niemand open. Ik schop tegen de deur. Achter me lopen mensen over het trottoir, maar ik draai me niet om, druk mijn gezicht tegen het glas zodat mijn neus geplet wordt en staar naar de rijen boekenkasten. Het is donker binnen, maar buiten is het licht. Het is ochtend, de zon schijnt in mijn nek, maar ik durf me niet om te draaien. Dat glas gin was gisteren, tientallen kilometers van deze straat in het centrum van Oslo verwijderd.

Iemand kucht en zegt: 'Ik geloof niet dat daar al iemand is. Het is denk ik nog te vroeg.'

Ik ken die stem, het is de vrouw uit de kiosk hiernaast, ik heb haar jarenlang gehoord. Ze staat vlak achter me. Ik zou haar zelfs met mijn rug naar haar toe om twee uur 's middags op een zaterdag in juni in een drukke winkelstraat herkennen. Ik koop al sinds 1981 mijn shag en mijn *Dagbladet* en mijn KitKat bij haar. En dan weet ik het weer. Ik werk hier niet meer. Ik werk hier al drie jaar niet meer. Ik wacht volkomen stil en zonder adem te halen tot ze weggaat. Het is prettig om niet te ademen, want elke keer als ik inadem, krijg ik pijn in mijn zij. Maar uiteindelijk moet ik toch ademhalen, het piept in mijn keel of verder naar beneden, en meteen is die pijn in mijn zij er weer. Het is longkanker, daar ben ik van overtuigd, en ik voel me intriest omdat ik longkanker heb en vrijwel zeker binnenkort doodga.

Het is nu stil achter me, dus zal ze wel weggegaan zijn, en dan huil ik een beetje met mijn neus tegen het glas van de deur terwijl ik naar binnen kijk naar de rekken met boeken en bedenk dat de winkel meer plaats heeft gekregen sinds ik er weg ben, een groter vloeroppervlak en dus meer stellingen met plaats voor nog meer boeken die ik nooit zal kunnen lezen omdat ik doodga aan longkanker.

Ik ben drieënveertig jaar. Toen mijn vader zo oud was, was ik net geboren, en hij had zijn hele leven nog geen sigaret aangeraakt. Alcohol dronk hij uitsluitend zondags bij het avondeten: één flesje pils, omdat hij dat had verdiend. Je lichaam moet een tempel zijn, zei hij, geen gekalkt graf. Hij was skiër en bokser, als hij ademhaalde kwam de lucht zonder enige weerstand in zijn longen terecht, en dat gaf ook niet, want de lucht was toen veel schonner. Als hij hoestte, was dat omdat hij verkouden was, en dat was hij zelden. Nu is hij dood, maar dat is niet zijn schuld. Als ik binnenkort de pijp uit ga, dan is dat vrijwel zeker wel mijn eigen schuld. Dat is het verschil tussen ons, en dat is een vrij groot verschil.

Ik hoest en kijk naar beneden, zie mijn handen. Ze hebben iets onverklaarbaar leegs, ze zijn zwart en er zitten schaafwonden op mijn handpalmen, maar ik voel niks. Ze hangen daar gewoon. Dan herinner ik me een grote, grauwe muur met een ruw oppervlak, dat ik val en me tegelijkertijd vasthou, ik herinner me volkomen stil water in een bassin, chloorblauw water met zwarte strepen op de bodem. Het is een openbaar zwembad, maar het is nog niet open, want het is er volkomen stil, er loopt alleen een man in witte kleren

langs het bad, en ik probeer te ontdekken waar ik nou precies sta te kijken, maar het lukt me niet, ik drijf, ik ben overal, als God. Ik zie de klok aan de muur heel duidelijk, maar kan niet zien hoe laat het is. Er staat een palm in een hoek. Dit is het Bislett-bad, denk ik, en dan is die grauwe muur het Bislett-stadion. Maar ik ben niet meer in het Bislett-stadion geweest sinds ik tien was en samen met mijn vader zag hoe Raufoss met 2-0 Vålerenga versloeg. Hij was verbijsterd. Zei de hele weg naar huis geen woord meer.

Ik voel de zon in mijn nek, hij brandt of er brandt iets anders, en misschien is het zondag. Ik weet het niet meer. Ik zie alleen maar mijn ogen in de ruit voor me en de boeken daarachter, en ik weet niet welke dag het is.

‘Ga eens kijken wat voor weer het is,’ zei mijn broer elke keer als het zondagochtend was en winter, en dan moest ik het onderste bed uit en door de kamer naar het raam lopen om het dikke gordijn opzij te trekken en door de ijsbloemen naar buiten te kijken.

‘De zon schijnt,’ zei ik. ‘De zon schijnt en het is mooi weer.’

‘Zon,’ zei hij. ‘Shit.’

‘Shit,’ zei ik, de sneeuw was zo wit dat het pijn

aan mijn ogen deed, en we roken hoe de geur van gebakken spek vanaf de begane grond de trap op zweefde en wisten dat hij al uren op was en de ski's had nagekeken en de rugzakken had ingepakt. Die stonden al klaar in de gang, met een thermoskan en lunchpakketten in de zijvakken en een extra trui en sokken en een krabbertje en drie soorten skiwas in geval van plotselinge dooi of dalend kwik: er zaten ook twee sinaasappels in en als we mazzel hadden misschien een chocoladereep, en die rugzakken wogen minstens twintig kilo per stuk.

Maar dat is nu een heel leven geleden en hij is al bijna zes jaar dood. Ik herinner me een kantoor aan de Drammensvei met een rood kruis op de deur, een brandweerman liet een video zien van de binnenkant van het schip met een landschap van halfnaakte, liggende lichamen, DE CORRIDOR DES DOODS stond er op de voorpagina van een krant, die video werd afgespeeld aan de binnenkant van mijn ogen; huid, ik zie huid, als mat fluweel in het flakkerende licht van een lamp die zich verder naar binnen beweegt, onrustige schaduwen tussen ellebogen en heupbeenderen, schouderbladen en halskuiltjes, een zee van stille zachtheid waarin alleen het licht beweegt en datgene levend maakt

wat niet meer leeft. De camera loopt, stopt even voor iets wat zwart geworden is, waar de vlammen alles hebben meegenomen, tot er niets meer was, dan zwenkt hij een hut binnen met een speelgoed-pinguïn moederziel alleen op een bed en een deur op een kier naar een badkamer, die donkere streep die de opening is naar het duidelijke geheim van de badkamer. Ik heb koude voeten nu ik hier met mijn neus tegen de deur sta en me de kou herinner die zich destijds in het kantoor in mijn voeten vastbeet, en mijn maag die krankzinnig brandde. Maar mijn gezicht was heel kalm en zij die naast me zat zei: 'Spoel in godsnaam terug, ik moet die pinguïn nog een keer zien.' Een schuilkelder in Bagdad, dacht ik, want er was God mag weten hoe een jaar verstreken en het was lente 1991 geworden, met chirurgische bombardementen, elektronische oorlogvoering, een oorlog op de buis, een tv-spelletje, 'spoel terug', zei ze steeds weer, de brandweerman dééd het en zij versteende.

Nu is het 1996. Ik voel me niet goed. De kou kruipt vanuit mijn voeten door mijn benen naar mijn heupen, ik begin te beven, ik klappertand, mijn voorhoofd slaat tegen het glas, alsof ik in een bus zit met mijn gezicht tegen het raam en de dieselmotor alles laat trillen. Ik denk dat ik misschien

moet overgeven, maar hier kan ik niet overgeven. Er lopen mensen achter me op het trottoir en het is geen zondag, want ik hoor aan hun stemmen dat het jonge mensen zijn, het zijn leerlingen van de handelsschool hiernaast en als ze langs me lopen worden ze stil, en ik kan me niet omdraaien en hen naar mij zien kijken. Ik kijk naar mijn schoenen. Daar zitten vlekken op, onder mijn openstaande jasje hangt mijn overhemd uit mijn broek en ik zie het uiteinde van mijn riem voor mijn halfopen gulp bungelen. Dat was gisteren niet zo. Wanneer heb ik die broek uit gehad? Misschien ben ik wel verkracht. Misschien heeft iemand mij een portiek in gesleurd toen ik langs het Bislett-stadion liep of een kleedhokje in het Bislett-bad, en mijn kont op de meest grove wijze misbruikt terwijl ik geheel van de wereld was. Ik sluit mijn ogen en concentreer me en zoek overal in mijn lichaam naar sporen; een restant, een pijntje, en wat ik ontdek is dat ik me ellendig voel. Het is moeilijk te zeggen wat wat is. Ik moet me laten testen. Ik kan wel positief zijn. Er zijn mensen in deze stad die zonder blikken of blozen een kiem in mijn bloed kunnen hebben geplant, een virus dat dóórtikt en diep in mij doordringt en op een goeie dag over een aantal jaren als een tijdbom zal exploderen, wanneer ik

het het minst verwacht, op een dag waarop mijn leven er niet uitziet zoals het er momenteel uitziet, een dag waarop de zon in mijn gezicht schijnt.

Ik haal diep adem. De pijn in mijn zij doet me bijna opspringen. Het zijn mijn longen, dat was ik vergeten. Ik kreun luid. Iemand blijft achter me stilstaan en zegt iets wat ik niet wil horen. Ik blijf doodstil staan wachten en ik neurie wat, dan loopt die iemand weer verder. Ik til voorzichtig mijn rechterhand op om te voelen of mijn haar nat is. Het is kurkdroog en stug als een deurmat en voelt verre van schoon aan. Ik zou een douche kunnen gebruiken, een douche en een sauna. Tegenwoordig hou ik van de sauna, dat was vroeger niet zo. Ik had altijd lood in mijn schoenen als we vanaf de bushalte naar het Torggata-bad liepen en dan de stenen trap op naar de garderobe en de douches, het was koud in de garderobe en in de douche voordat het water kwam, maar wanneer het lauw door je haar en langs je nek over je schouders en je buik stroomde was het lekker, ik deed mijn ogen dicht en wilde daar blijven staan. Het was fijn, één ogenblik lang was alles fijn.

‘Doe je ogen open en kom mee’, zei hij en hij deed de deur van de sauna open, en ik kwam, want ik had nooit gehoord dat je ook nee kunt zeggen.